

Bianca ZUROVSKI, Maria GĂRBOVAN și Mihai BICA

Foto: Stelian GRĂJDUAN

Nicolae PRELIPCEANU

Infernul sunt ceilalți

Mihai Măniuțiu a revenit la *Ușile închise* ale lui Sartre după 26 de ani. Între timp, regizorul a parcurs alte experiențe ale izolării, de alte naturi dar ducând, fiecare, spre infern, așa cum se întâmplă în piesa lui Jean-Paul Sartre, care se petrece chiar acolo. *Experimentul Iov* sau *Shoah* erau tot niște **Cu ușile închise**, atâta doar că apelau la alt tip de tragedie decât acestea. Mai aproape de spectacolul de la Brașov este, poate, cel coregrafic, de la Cluj, în care, tot cam așa, dar fără cuvinte, Vava Ștefănescu escaladează pereții înclinați ai decorului, într-o încercare de a scăpa unei obsesii devoratoare. Spațiul concentraționar, experiența spațiului concentraționar l-a preocupat pe Mihai Măniuțiu în ultimii, nu puțini, ani și el a obținut rezultate remarcabile în explorarea acestuia.

Pentru spectacolul de la Teatrul „Sică Alexandrescu” din Brașov, scenografia, care joacă un mare rol în acest spectacol, este semnată de același Mihai Mădescu, scenograful de la Bulandra din 1982. De data aceasta, mi-a mărturisit scenograful, Măniuțiu i-a cerut să creeze niște pereți pe care personajele să se poată cățăra, pentru a plasticiza, probabil, adaug eu, expresia „a se sui pe pereți”, ultima soluție

a celor închiși fără ieșire. Și atunci, soluția a fost găsită în crearea unui soi de trepte, totul în amfiteatru, cu o breșă la mijloc, pe unde se intră și unde se trage un fel de poartă rulantă de metal, expresie a implacabilului. Un fel de segmente de bolgii infernale, sau semnificând cercurile Infernului. În fond, poate fără intenție, un amfiteatru din această nouă universitate, definitivă, unde fiecare dintre cei închiși va învăța suferința de acum înainte.

Reamintesc „situația”: trei personaje, un bărbat, Garcin, expresiv interpretat de Mihai Bica, și două femei, Inès, jucată cu multă sensibilitate și nuanțat de Bianca Zurovski, și Estelle, rol care nu-i aduce Mariei Gârbovan tocmai laurii unei perfecte interpretări, ea fiind cam zgomotoasă și cam străină de interiorul personajului, aceste trei personaje, deci, sunt introduse în scenă, care se vedește a nu fi altceva decât locuința lor de veci, în curând vor înțelege: chiar infernul, deși, fără foc și smoală, fără cazane în clocot. Căci, nu-i așa?, *l'enfer c'est les autres*. Ceea ce urmează este o încercare de acomodare a unora cu alții, morții aceștia sunt foarte vii, foarte agitați de la un moment dat încolo; Estelle se combină cu Garcin, iar Inès, care are altă orientare sexuală, rămâne deoparte. Ceea ce crește, evident, tensiunea dintre ei, ducând-o până la incandescența absențelor cuptoare sau cazane despre care știm cu toții, inclusiv morții recentii din infernul de pe scenă. Aici, poate, ar fi de observat că Mihai Bica putea să-și tempereze puțin tonurile, astfel încât să avem o șerpuire a lor, iar nu o linie aproape dreaptă. Sigur, exasperarea este jucată sonor de fiecare dintre cei trei actori.

Ideea decorului, de un gri obsesiv, ca și a mantalelor în care sunt îmbrăcate personajele, femei și bărbat, la intrarea în scenă, este una de mare finețe, la ea fiind părtașă Luana Drăgoiescu, creatoarea costumelor pentru acest spectacol.

Totul este simplu, fără nici unul dintre elementele pe care Mihai Măniuțiu le convoacă uneori în spectacolele sale. Aș risca să spun că la el sunt lumi de pământ și foc, cum este aceea din *Fedra*, și lumi ale esențelor, așa cum este aceasta, lipsită de adjuvanți materiali, aproape dematerializată, perfect conformă cu povestea, care este una despre faptele încheiate, dintr-o lume pierdută, pentru personajele piesei, pentru totdeauna. Rememorarea unor fapte și persoane până mai ieri apropiate personajelor se împletește organic cu noile relații care apar și acestea sunt cele care distrug liniștea, căci infernul sunt ceilalți dacă nu ai nicio posibilitate de evadare dintr-o relație supravegheată de altcineva. Pentru Garcin, Estelle și Inès, nu poate exista decât o relație în doi, așadar unul e de prisos, oricum i-ai combina pe cei prezenți. În plus, pe scenă este jucată și analiza vieții încheiate de către fiecare, concluzia că nimic nu a ieșit așa cum ar fi trebuit, eroismul lui Garcin era de fapt lașitate, și așa mai departe. Din această rețea inextricabilă rezultă, și este foarte bine desenată în spectacol, imposibilitatea de a continua, chinul original al acestui infern nu mai puțin original. O versiune românească excelentă a textului se recunoaște – traducător: Mihai Șora.

Oricât l-ai detesta pe Sartre pentru opțiunea sa politică, trebuie să-i recunoști extrema abilitate cu care a construit această piesă, gradul înalt al ofertei pentru artiști, regizor și actori, scenografi și creator de costume nu mai puțin, ofertă fructificată în mare măsură de trupa de la Brașov sau, mă rog, de trupa mixtă din spectacolul de la Teatrul „Sică Alexandrescu”.